

מאוצרות הפרשה

ולקח הטנא מידך (כו, ד)

פסק הרמב"ם (פ"ב מהל' ביכורים הי"ז): "הביכורים אין להם שיעור מן התורה, אבל מדבריהם צריך להפריש אחד משישים". ועל אף ששיעור זה הוא מדבריהם, מצא הגאון רבי אליעזר קופעשקער, בעל "יעיר קינו" בפסוק שלפנינו: לשון הפסוק הוא "ושמת בטנא". מהו שיעור "טנא"? במסכת כלים (יב,ג) מצינו ששיעורו של טנא הוא חצי סאה. והנה, במשנה במסכת ביכורים (א,יב) נאמר שהשיעור הקטן ביותר לחיוב ביכורים הוא אילן וקרקעו. ובמסכת כתובות (קיא.) מצינו: "אין לך אין סרק שבארץ ישראל שאינו טוען משוי של שתי אתונות". וכמה משאו של חמור? זאת למדנו במסכת ב"מ (פ.) שם נאמר שמשא חמור או אתון הוא ט"ו סאין, ואם כן משא של שתי אתונות הוא שלושים סאין, מעתה, מאחר ומן התורה אפילו אילן סרק חייב בביכורים, בשיעור של טנא שהוא חצי סאה, הרי החשבון מורה ששיעור ביכורים הוא אחד משישים! (כמוצא של רב)

וחליים רעים ונאמנים (כה, נט)

רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן. (ע"ז דף נ"ה ע"א)
במכתב מופלא שכתב מרן ראש הישיבה הגר"נ פרצוביץ זצ"ל לדידו בעיצומן של שנות מחלתו הקשה והיסורים הנוראים שאפפוהו, כותב הוא דברי התעוררות נשגבים בחוכת קבלת היסורים וידיעת תכלית היסורים: מצב בריאותי עתה הוא בערך בלי שינויים, ב"ה שהייתי יכול להמשיך באמירת השיעורים, וכמו שאמרנו חז"ל (בראשית רבה יד, ט) על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבוראו, והרי כבר אמרו חז"ל רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן, שבשעה שמגרים את היסורים על האדם, משיביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני, שהכל ניתן במידה קצובה בדיוק. אמנם אף אם אנחנו יודעים זאת, מכל מקום קשה לצייר ולהרגיש ככה, ובפרט כשהזמן הולך ומתארך, ועוד הרי אמרו אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים, כי לא כלו רחמיו. ממשיך מרן רה"י הגר"נ וכותב בתמצית לבו, כי עיקר הקושי הוא כמו שאמרנו חז"ל (ברכות דף ה.) אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, זאת אומרת שלא מספיק לקבל באהבה דין שמים, דהרי אם נאמר כן הרי יתכן לחשוב שמן השמים שולחים יסורים ומחלות על האדם בלי הסבר, וזה איננו נכון, אלא כל מטרת היסורים היא כדי שאנו נבין ונדע שהכל תלוי במעשינו ולא לחינם באו יסורים אלו, וחובה על האדם לפשפש במעשיו ולהבין עבור מה באו ולתקן מה שאפשר, כי זוהי התכלית הנרצה בזה, וזו עבודה קשה, אף שכמובן לא חסר במה לתלות, אבל עיקר הענין בזה הוא לתקן את מה שצריך, על מנת שעל ידי כך יסורו היסורים מעליו, וקשים הידיעה והתיקון מאד מאד, אבל זוהי חובת ותכלית היסורים, ובלי זה הרי כל היסורים הם לשוא. ובפרט בימי הדין המשמשים ובאים, שכל הפרטים באים בדין מחודש, ודאי שהחובה גדולה מאד.

ולקחת מראשית כל פרי האדמה (כו, ב)

יש להבין: הרי את הביכורים יש להביא מפירות שבעת המינים שרובם גדלים על עץ, מדוע אפוא נאמר כאן 'פרי האדמה' ולא 'פרי העץ'? באר הראשון לציון רבי משה בן חביב: הלכה היא כי ניתן להפריש בכורים אפילו בזמן שהפירות עדיין בגדר 'בסר', כפי ששינו (בכורים ג א וראה רע"ב שם): "יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה... קושרו בגמי ואומר 'הרי אלו בכורים'", כיון שעל אכילת פרות בסר מברכים 'בורא פרי האדמה (שו"ע או"ח רב ב) לפיכך נקט הפסוק לשון: 'ולקחת מראשית' – יכול אתה להפריש את פרותיך אפילו בעודם בראשית גדולם, בזמן שברכתם 'פרי האדמה'. (חומת אנך, הובא ביובל מאמנים)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה... ושמת בטנא (כו, ג)

לתורה חשוב שתשים את זה בטנא בכלי!!! התורה מדגישה פה את הדבר הטכני הזה ששמו-כלי!!! ללמדך: יש לך כישורים...? יש לך כוחות...?? יש לך אדמה טובה... שאתה יכול להוציא ממנה פירות טובים...?? אם ככה תכין כלי!!! לא באויר!!! צריך להכשיר כלי קיבול שהוא יכיל את הכוחות האלו... בימים אלו... ערב יום הדין... כל אחד מאיתנו פתאום נתקף ברגשות... בהתלהבות... בהחלטות טובות... באאורות... חכה! ושמת בטנא!!! תכין כלי!!! לא באויר... מה זה הטנא של עבודת ה'? קבלה אחת קטנה ויעילה!!! אני רוצה לגלות לך סוד: כל כלומניק שמסתובב ברחוב ש... שתכל'ס... לא עשה כלום בחיים... שיהיה לך ברור שהיו לו רגעים מרוממים לא פחות ממך!!! והיו לו רגעים שהוא הרגיש מממזה קרוב לקב"ה... וממזה החליט שמהיום הוא טוב... נו... אז למה הוא נשאר כלומניק?? היה מחסור בטנא!!! הוא לא עשה מזה כלי!!! הכלי הזה נשמע שולי... הטנא הזה בטל בשמים לעומת הביכורים שהם תרומה... הם קודש... אבל לא!!! הטנא זה התנאי הכי מעכב... אם לא היה לו את הטנא הוא לעולם לא היה מצליח להגיע לפה... זכור: קבלה קטנה היא הטנא של הביכורים שלך - של הרצון שלך להשתנות... קח לתשומת לבך... (אז נדברו)

ועצה מועילה ליום הדין, אומר לנו מרן המשגיח רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל, לעשות עסק מדברים קטנים. הנה רואים אנו בפרשת הביכורים כי כל העסק הגדול בהעלאת הפירות לירושלים בקול המון חוגג אינו אלא עדי לעמוד בעזרה ולומר שאינו כפוי טובה, כל הטרחה סביב הבאת הביכורים אינה אלא בשביל דבר הנראה לעינינו לכאורה כקטן וחסר ערך – להכיר טובה. ואמנם באמת זהו יסוד כל התורה כולה, כי כל פרט בעבודת ה' גדול הוא ונשגב עד

מאד. (דעת חכמה ומוסר ח"א מאמר פ"ג)

ואמרת אליו הגדתי היום (כו, ג)

ואמרת אליו שאינך כפוי טובה (רש"י). הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל מדקדק מדוע לא אמר שהנך מכיר טובה, למה אמר בלשון השלילה שאינך כפוי טובה. אלא מבאר הגר"א ב"ב זצ"ל שבאמת אין אפשרות להכיר בטובתו של הקב"ה, כי הרי מי יכול לרדת לעומקה ופרטיה של כל טובה וטובה, וכפי שאנו אומרים בתפילת נשמת כל חי 'אילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנחנו מספיקים להודות ולהלל על אחת מאלף אלפי וריכי רבבות, א"כ כל שבאפשרותנו הוא רק להיות בגדר שאיננו כפויי טובה.

במוצ"ש אנחנו ניגשים לאמירת הסליחות: נצייר לעצמנו אילו אנחנו צריכים בעוד כמה שעות לגשת לחבר לבקש סליחה על מה שחטאנו לו, בוודאי שהיה זה דבר בלתי נעים בעליל והיה יוצר אצלנו מתח גדול. וזאת הדרך שצריכה להיות בקשת הסליחה שלנו מהקב"ה, להכיר מול מי אנחנו נמצאים, מה המחויבות שלנו כלפיו. ואז נוכל יותר להרגיש: 'ולנו בושת הפנים' וכך מבקשים סליחה.

נמשיל זאת לסיפור שהיה בשואה: היה יהודי בודד ומיוסר שיום אחד התעלף ונטה למות. ברגע האחרון הזדמן לשם יהודי אחר, וכשראה את מצבו סיכן את עצמו להצילו, הניחו במקום סתר ופרס לו מלחמו עד ששיקמו. לאחר השואה דאג להשיאו אשה, וכשפתח עסק גדול דאג למנותו כמנהל העסק, ולא עוד אלא ברבות הימים העניק לו סכום כסף שיהיה לו כבסיס להקמת עסק משלו. ומה עשה הניצול, הלך והקים עסק מתחרה למטיבו כשהוא גונב ממנו בדרך את כל הפטנטים שלמד שם, ועי"ז התמוטט כל העסק של מטיבו עד שהפך לפושט רגל. אומר התומר דבורה, אותו דבר בדיוק אנחנו מתנהגים. כי הקב"ה מטיב עמנו נותן לנו חיים, בריאות וכח לדבר – ומה אנחנו עושים עם כח הדיבור שלנו? אנחנו מדברים דיבורים אסורים, אנחנו משתמשים במה שהוא נתן לנו, להילחם נגדו יתברך, ר"ל, ולא עוד אלא שכל עבירה שאדם עושה הוא בורא משחית, והמשחית זקוק למזון לקיומו, והיה מן הראוי שהקב"ה יאמר אתה בראת את המשחית אתה תפרנסו, והקב"ה לא כך אומר אלא הוא מפרנס את המשחית, והוא זה שדואג לו. היש לאדם בושת פנים גדולה מזו?

עוד מבט על ההרגשה שצריכה להיות בסליחות ראיתי שמביא רבי ברוך רוזנבלום שליט"א בשם רבי נפתלי טרופ: הנה בסליחות אנחנו אומרים כדלים וכרשים דפקנו דלתך, ולאחמ"כ אומרים שוב דלתך דפקנו רחום וחנון. היינו שאנחנו אומרים לפני הקב"ה שבאנו לפניך כדלים שדופקים בדלת לבקש מטבע מיד בעל הבית כעני המתחנן על נפשו שבעל הבית יועיל בטובו לפתוח לו את הדלת ושיחוס עליו ויזרוק לו איזה מטבע. והקשה רבי נפתלי מה זה שוב האמירה הזאת דלתך דפקנו? עונה רבי נפתלי, יש שני סוגי עניים, יש עני שיש לו כסף, רק מה? הוא סוחר, בקושי גומר את החודש, הוא מזמן היה רוצה לקנות איזה מזגן נוסף לבית, ואולי גם לשדרג את הרכב הטרנסה שלו, וגם לא היה אכפת לו אם יהיה לו כסף לאוכל קצת יותר משודרג וכדו'. אותו עני כשהוא דופק בדלת הוא דופק בעדינות, יפתחו מה טוב, הוא יבקש בעדינות וינסה לא יותר מידי פעמים וכו', כי מקסימום אם לא יתנו לו, אז יהיה לו פחות לוקסוס ויצטרך להידחק קצת. לעומת זאת יש עני שמלבד בגד קרוע לגופו אין לו כלום, אין לו פת לאכול, ובוודאי לא בגד ללבוש, ומקום להניח את הראש, אין בכלל על מה לדבר. הוא צריך כסף בשביל לא לגווע מרעב. לאותו עני אין נימוסים, אין סבלנות וכשהוא דופק בדלת ולא פותחים, הוא דופק עוד יותר חזק, ולמה? כי הוא יודע שאם לא יפתחו לו, זה לא שלא יהיה לו מזגן בבית אלא הוא יגווע ברעב, הוא יודע שהחיים שלו תלויים בבעל הבית שפותח או לא פותח, כזה אדם ידפוק ויחזור וידפוק. אומר רבי נפתלי, אדם שמגיע לפני ר"ה ומבקש הטבה מהקב"ה מה הוא צריך לבקש? הוא צריך לבקש כמו אותו עני שאין לו כלום, כי הכל נפתח מחדש. החיים, הבריאות, הנחת, הפרנסה, הכל יכול להשתנות ברגע, חסר אנשים שהתבשרו בשנה האחרונה בבשורות איוב ששינו להם את כל החיים? חסר ילדים קטנים שמתו באופן טרגי ופתאומי? חסר אנשים שאיבדו את פרנסתם כשבר"ה שעבר הם ישבו על הרבה כסף ועתידי מבטיח? הכל נקבע בר"ה. וזה מה שאנחנו אומרים דפקנו דלתך... דלתך דפקנו, אנו חוזרים ודופקים, כי אנחנו מרגישים שאנחנו בלי כלום, ולא רק באים לבקש השלמת הכנסה, וכאותו עני שאין לו כלום ואז כשהוא דופק הוא דופק בשביל לחיות, וכשבאים בהרגשה כזאת אפשר לבא לבקש מחילה יותר בתחנונים יותר בשפתיים דולקות. וכל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה. (הרב שלמה קולדצקי שליט"א)

פינת ההלכה

הוציא פרוסה מכר לחם לפני התשלום ושכח ליטול את הכר ולשלם עליו

שאלה: מעשה באדם שהיה בסופר מרקט עם בנו הקטן, והיה הילד רעב וביקש לאכול. נטל האב פרוסה מתוך לחם פרוס שהניח בעגלתו על מנת לשלם עליו, ונתנה לילדו. אך כשהגיעו לקופה והניח את המוצרים על השלחן נשמטה הכר מעיני הקופאי ונשארה שם ולא שילם עליה ולא נטלה. כשהגיע הקונה לביתו ושם לב שהכר איננה נבהל שגזל בידו שהרי נטל פרוסה ולא שילם עליה. מיהר לחנות ושם נתברר לו שאדם אחר קנה ככר זו בלי לשלם לב שחסרה בה פרוסה. האם אדם זה חייב לשלם לסופר מרקט או לקונה?

תשובה: כמה פוסקים השיבו לי שהאיש חייב לחזור אחר הקונה ולשלם לו על הפרוסה, דמכיון שהחנות קיבלה תשלום מלא עבור הכר אין כאן גזל בידו כלפי החנות שהרי לא נגרם לחנות כל הפסד ממה שעשה, אלא ההפסד נגרם ללוקח זה ששילם מחיר מלא וקיבל פרוסה פחות, ומכיון שהוא הפסיד ע"י המעשה של האיש הזה צריך לשלם לו מה שהפסיד. ואמר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שאם אינו יכול למצוא את הקונה יעשה בכסף זה צורכי רבים כדין מי שגזל ואינו יודע ממי גזל. וכן הסכים הגאון רבי שמאי גרוס שליט"א. והגאון רבי אברהם דירנפלד שליט"א אמר שאין לאיש זה כל חוב כלפי הקונה אלא כלפי החנות בלבד, שהרי הוא נטל פרוסה מכר שהיתה שייכת לחנות ולא שילם עליה. והקונה קנה ככר שהיתה שייכת לחנות ולא לאיש זה, והחנות מכרה לו ככר חסר במחיר של ככר שלם. וא"כ החנות צריכה לחזור אחר הקונה ולשלם לו מה שהפסיד, וזה שנטל את הפרוסה צריך לשלם לבעל החנות את שווי הפרוסה, ואין זה מעניינו מה עשתה החנות בככר זה לאחר שהוציא ממנה את הפרוסה ואם נגרם לה הפסד עי"ז או לאו. והגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א השיב כנגדו, דמכיון שהחנות קיבלה תשלום מלא עבור הלחם אין כאן דין גזל כלפי החנות, ומכיון שהקונה קיבל פרוסה אחת פחות בגללו יש לדון לחייבו משום מזיק שגרם לו הפסד ונזק וחייב לשלם לו. וכן הורה הגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א. (וישמע משה)

חידה שבועית

צ' ספסל אחד ישבו ארבעה ילדים: אהרן, אריאל, יונתן ואליעזר. לכל אחד מהם תואר אחר: אבא, רנה, מנוח ונחמה. ירוצ ע: 1. הילד המנוח נצא לי הילד השחרר בלבד. 2. הילד הנכה הוא השמאלי ביותר. 3. אריאל יושב בין אליעזר למנוח. מי את כן הוא הילד הנכה?

תשובה לחידה פר"ש: אם קיימת מצות שלוח הקן, סופך לבנות בית חדש ותקיים מצות מעקה שמצוה גוררת מצוה (רש"י כ"ח, ת). **תשובה לחידה השבועית:** גדי הנגב תזכורת: הכניסה להגרלה מותנה 1. בתשובות על שתי החידות 2. כתובת מלאה. 3. לתושבי פ"ת בלבד. **שם הנכסה:** אלון כ"ן נ"י

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת יעקב להולדת הבן
משפחת כהן לאירוסיהן אלעד נ"ו
משפחת בלומר לאירוסיהן הבת

משפחת שבתאי להולדת הבן
משפחת גולדשמיד לנשואיה הבן
משפחת פינקוס - יעקבסון להולדת הבן הנכד

משפחת אילון- ארו להולדת הבת הנכדה
משפחת מונק לאירוסיהן הבת
משפחות בוסו לנשואיה הבן הנכד

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

פתח תקוה. קצב של עיר, לב של מושבה

מגובה
רמי גרינברג, ראש העיר

היחידה לחינוך חרדי
ותרבות מורשת ישראל